

Zo ziet VRIJHEID eruit

Op 12 september 1944 startte de bevrijding van Nederland. Foto's uit die tijd zijn zeldzaam, want niet veel mensen hadden een camera in huis. Fotograferen was in de oorlog namelijk verboden. Dat maakt de (privé)foto's die er wél zijn extra indrukwekkend. Ooggetuigen over hun bevrijdingsfoto.

Productie: Dorine van der Wind.

1. Amsterdam bevrijd

Hans Vles (80) was bij de bevrijding in Amsterdam, zijn vader maakte filmpjes van de intocht van de Canadezen aan de Amstellaan (nu Vrijheidslaan). “Op 10 mei 1945 werd ik tien. Mijn vader, die goed Engels sprak, hield een Canadese officier in een jeep aan. Er waren in die tijd geen auto’s en motoren in de stad, behalve van een enkele arts en nu dus van de Canadezen. Mijn vader legde uit dat ik maar één cadeau voor mijn tiende wilde hebben: een ritje in een jeep. ‘Stap maar in,’ zei de Canadees, ‘en houd je heel goed vast.’ We gingen op volle snelheid over de Apollolaan. Een ervaring om nooit te vergeten.”

2. Bevrijdingsjurkje

Caroline de Rooij (56): “Dit bevrijdingsjurkje maakte mijn oma - Mies van Klingeren - in 1945 voor mijn moeder Nanda de Jong die destijds drie jaar was. De oude stofjes en lakens zijn geveerd in de kleuren van de Nederlandse vlag: rood, wit en blauw. Mooi om te zien hoe mijn oma met zo weinig toch dit jurkje in elkaar wist te knutselen. En met succes: het werd mijn moeders lievelingsjurkje en ze droeg het als kind elk jaar.”

3. Verzetsstrijdster in Eindhoven

Het is oktober 1944, een paar weken na de bevrijding van Eindhoven op 18 september. Op de foto, gemaakt voor de Don Bosco school, staan de verzetslieden James Tak, **Greetje Kelder-Vroom**, Ad Hoynck van Papendrecht (‘Frits’), Lenie Vroom en militair Charlie Walsek. Greetje, later geëerd met het verzetsherdenkingskruis, overleed in 2012 op 92-jarige leeftijd. Eerder vertelde ze op eindhovenfotos.nl: “Mijn blonde haar en blauwe ogen hebben mij meerdere malen gered. Ik weet nog dat de Engelsen Eindhoven binnenrukten. Eentje gaf mij een blik corned beef. Dat

heb ik meteen gebakken. Ik ben in jaren niet zo ziek geweest. Alles ging er even snel uit als ik het had opgegeten.”

4. Moffenmeiden in Dordrecht

Karin de Korte (79) maakte de bevrijding als vierjarig meisje mee in Dordrecht. “Het was één grote chaos die dag. Op het plein zag ik dames die werden kaalgeschoren; daar zat ook onze overbuurvrouw tussen. Ik hoorde dat zij ‘moffenkledders’ waren, dat is een Dordts woord voor moffenmeiden. Ik dacht: is dit nou bevrijding? Voor mij was het helemaal geen feest. Je hoort blij te zijn, maar ik wilde dat het weer oorlog was en iedereen knus bij elkaar zat.” Over haar ervaringen in die periode schreef Karin het onlangs verschenen boek *Op de rand van de oorlog*.

5. Droppings in het weiland

In juni 1945 werd deze foto van een met parachutes versierde boerderij genomen in het Noord-Hollandse Spanbroek. **Bets Schipper (86):** “In de winter van ’44/’45 waren er droppings van Engelse vliegtuigen met wapens en voedsel voor het verzet. Bij de bevrijdingsfeesten in juni 1945 versierde men de boerderijen met de zijden stof van overgebleven parachutes. Daarna werd deze stof gebruikt voor kleding, zoals voor het communiejurkje dat ik heb gedragen en nu te zien is in Luchtoorlogmuseum Fort Veldhuis. Het verhaal over de oorlog moet blijven voortleven. Onze ouders zaten bij de ondergrondse en dat maakt me trots. In juni zal een theaterstuk worden opgevoerd op het droppingsveld ‘Mandrill’, in het weiland achter de boerderij van mijn ouders, waar nu een neef en nicht wonen. De voorstelling zal onder andere gaan over de verhalen over droppings, de onderduikers en het verzet van onze familie en de andere families van de Grote Zomerdijk. Ook wordt er een link gelegd naar het heden, naar de jongeren en vluchtelingen van nu.”

2

Professioneel fotograaf Alphons Hustinx maakte deze kleurenfoto in 1945 in het Gelderse dorp Puiflijk.

3

4

5

‘Men versierde de boerderijen met de zijden stof van parachutes’

6. Amerikaanse parachutisten in Eindhoven

Een toonbeeld van verbroedering, deze foto van 18 september 1944. **Lies van den Boomen (92)** is één van de mensen op de foto. “Ik was hier zestien jaar. Deze foto is een uur na de bevrijding gemaakt door een fotograaf die op de hoek van de straat woonde. Vlak ervoor waren er nog heftige gevechten in onze buurt; er stond zelfs een kanon vlak bij ons. We waren hier net uit de kelders gekomen en stonden oog in oog met de mannen die voor ons uit de lucht waren gesprongen. Mooie, knappe mannen waren het. We waren zó verschrikkelijk blij en er viel zó veel spanning van ons af. De foto staat op de voorkant van het boek *Bevrijding Woensel – ooggetuigen vertellen*. Samen met Ad Sloots ben ik de enige van deze foto die nog leeft.”

7. Zwaaien naar de Canadezen

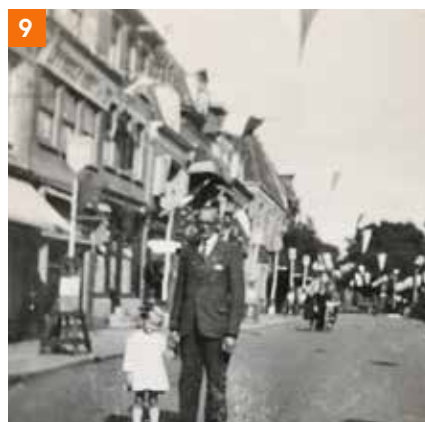
Deze foto is op 7 mei 1945 gemaakt door de vader van **Margriet Winthouwer (82)** die in de Zaanstreek de Canadezen toe-zwaait. “Mijn vader fotografeerde veel. Heel bijzonder dat hij aan het einde van de oorlog nog filmrol had, terwijl er nauwelijks meer iets te eten was. Op zolder had hij een donkere kamer. Op de foto zie je mijn moeder en mij en een aantal buurvrouwen en buurkind uit de straat. Ik herinner me nog als de dag van gisteren hoe alle mensen stonden te juichen. Ik mocht op de schouders van mijn buurjongen. Op de radio hoorde ik ‘Nederland is vrij!’ En dat zongen we vervolgens allemaal.”

8. Voedselpakketten

Deze foto uit de privécollectie van fotograaf **Flip Delemarre (98)**, genomen in Haarlem op 4 mei 1945, is kanshebber in een landelijke competitie voor de mooiste oorlogsfoto. Flip: “Daags voor de bevrijding hoorden we op Radio Oranje dat Amerikaanse en Engelse vliegtuigen voedselpakketten zouden uitstrooien boven West-Nederland. ’s Avonds werd ik wakker van het geluid van de vliegtuigen die laag overgingen. Ik pakte mijn camera. Op het dak aan de overkant van ons huis zag ik een meisje staan. Zij keek naar hoe de vliegtuigen aankwamen. Ik vond dat zo’n mooi gezicht en heb er een foto van gemaakt. Het aardige is dat dit overbuurmeisje later mijn echtgenote is geworden. Ze is negentig jaar geworden en we hebben vier prachtige kinderen gekregen.”

9. Vrijheidswandeling

Vlak na de bevrijding maakte **Corrie Sturkenboom-de Gijt (79)** samen met haar vader een wandeling om de vrijheid te vieren. Corrie: “Een wandeling met mijn vader door onze versierde straat in Hoorn, omdat het eindelijk vrede was en hij zich niet langer behoefde te verbergen. Mijn vader was niet Joods, maar wel heel bang om te worden opgepakt. Bij razzia’s vluchtte hij in de avond richting Berkhout om zich in een boerensloot te verbergen. De volgende dag kwam hij dan in alle vroegte kletsnat weer thuis. Eén keer kwam hij terug met een net paling onder zijn jas, wat hebben we toen gesmuld!”

‘We stonden oog in oog met de knappe mannen die voor ons uit de lucht waren gesprongen’

Het einde van vijf jaar Duitse bezetting wordt gevierd met zelfgebakken taarten en vlaaien. Ook deze foto is van Alphons Hustinx.

10

11

10. Vlaggendrager

De ouders van **Joke van der Laan (80)** zaten in het verzet in Rijsburg. Haar moeder schreef een boek over deze tijd, omdat haar zoon Eberhard (de latere burgemeester van Amsterdam) vragen begon te stellen. Joke: “De foto is gemaakt op de dag dat we de bevrijding vierden. Er was een optocht door de Kerkstraat en mijn vader was vlaggendrager, samen met andere verzetshelden. Ik was 5½ en heel blij dat mijn vader er weer was. Mijn vader was een van de leiders van het artsenvetzet. Hij had ondergedoken gezeten en was nog een tijd gevangengenomen. Mijn ouders hadden onderduikers verborgen en onderdak geboden aan verzetsmensen. Op Bevrijdingsdag waren we als gezin weer compleet. Ik ben achteraf zo dankbaar dat ik zulke moedige en sociale ouders heb gehad.”

11. Bevrijdingsfeest in Den Haag

Axel Wintzen (82): “Ik denk dat deze foto door mijn vader is gemaakt. We woonden destijds in de Amaliastraat in Den Haag. Op de jeep zit mijn broertje die toen 6 jaar was. Ik was 7 en mijn zus 9. De Canadezen waren waanzinnig populair, ze deelden chocola uit en waren heel leuk met kinderen. Hoewel mijn zus wel een gebroken been overhield aan een ritje met de jeep die in een botsing belandde... De oorlog zelf was redelijk aan ons voorbijgegaan omdat we zo jong waren. Alleen de Hongerwinter was vreselijk. Het was zo koud en er was niks te eten; we aten tulpenbollen en moesten het doen met een halve boterham. Na de bevrijding werden er voedselpakketten gedropt en toen kreeg ik een hele boterham. Ik heb me opgesloten op de wc om die in alle rust op te eten.”

75 JAAR VRIJHEID

In 75 jaar vrijheid vertellen 75 (bekende) Nederlanders hun verhaal over oorlog en vrijheid. 75 portretten van Nederlanders uit elk geboortjaar sinds 5 mei 1945, allen geboren in vrijheid maar ieder met hun eigen familieverhaal. 75 jaar vrijheid is een prachtig jubileumboek gemaakt in opdracht van het Nationaal Comité 4 en 5 mei. Onder anderen Marion Bloem, Maan, rapper Snelle en Bibian Mentel hebben meegewerkt. Het verschijnt deze maand bij CPNB als onderdeel van een grote campagne rondom 75 jaar vrijheid en kost € 15.